

Súd: Najvyšší súd
Spisová značka: 3Obdo/36/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1413218212
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 07. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jaroslava Fúrová
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2025:1413218212.1

Uznesenie

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jaroslavy Fúrovej a členiek senátu JUDr. Kataríny Pramukovej a JUDr. Gabriely Mederovej v spore žalobkyne IRM SLOVAKIA s.r.o., so sídlom Pekná cesta 15, Bratislava, IČO: 36 697 702, zastúpenej CERHA HEMPEL Šiška & Bannert s. r. o., so sídlom Zochova 6-8, Bratislava - mestská časť Staré mesto, IČO: 36 861 961, proti žalovanému Ing. L. N., narodený XX. J. XXXX, bytom Z., Z., zastúpenému LEGAL CARTEL s.r.o., so sídlom Na Hrebienku 5433/40, Bratislava - Staré mesto, IČO: 36 677 175, o zaplatenie 28 132,29 eura, vedenom na Mestskom súde Bratislava III pod sp. zn. B4-10Cb/64/2014, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 23. februára 2023 č. k. 1Cob/155/2020-600, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 23. februára 2023 č. k. 1Cob/155/2020-600 v celom rozsahu a rozsudok Okresného súdu Bratislava IV z 5. augusta 2020 č. k. 10Cb/64/2014-547 v celom rozsahu z r u š u j e a v e c v r a c i a na ďalšie konanie Mestskému súdu Bratislava III.

II. Žalovaný má voči žalobkyni nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Bratislava IV (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 5. augusta 2020 č. k. 10Cb/64/2014-547 (ďalej len „rozsudok súdu prvej inštancie“) rozhodol tak, že prvým výrokom uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 28 132,29 eura, druhým výrokom žalobkyni priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, a tretím výrokom rozhodol, že žiadna zo strán sporu nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania.

2. V odôvodnení rozsudku súd prvej inštancie konštatoval, že žalobkyňa sa v konaní domáhala zaplatenia 28 132,29 eura titulom bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo nevrátením zálohy na pohonné hmoty (v súhrne zálohy vo výške 2 500,- eura) a zúčtovateľnej zálohy (vo výške 27 500,- eura), ktoré boli žalovanému vyplatené v čase, keď zastával funkciu konateľa u žalobkyne. Za sporné považoval otázky, či žalovaný riadne vyúčtoval prijaté finančné prostriedky ako zálohy na pohonné hmoty a či vykonal služobné cesty, ktoré mal vyúčtovať, a či žalovaný prijal sumu 27 500,- eura, na základe výdavkového pokladničného dokladu, keďže tvrdil, že prijal na základe tohto dokladu len 7 500,- eura.

3. Súd prvej inštancie zaoberajúc sa potrebou vykonania znaleckého dokazovania navrhovaného žalovaným za účelom zistenia, či výdavkový pokladničný doklad, ktorým mal žalovaný prevziať 27 500,- eura, bol pozmeňovaný neskorším dopísaním sumy 20 000,- eura, vyhodnotil tento doklad ako nepochybný, zásah doň sa mu javil ako nepravdepodobný, zároveň konštatujúc, že k posúdeniu tejto otázky nepotrebuje vedecké poznatky. Poukázal na to, že z výpisu z pokladničnej knihy žalobkyne je zrejmé, že žalobkyňa mala zaúčtovanú zálohu na sumu 27 500,- eura na osobu žalovaného. Vo vzťahu k zálohám na pohonné hmoty uviedol, že žalovaný nevykonával vyúčtovanie v reálnom čase v mesačných intervaloch a nepreukázal odôvodnenosť služobných ciest. Súd prvej inštancie preto vyhodnotil procesnú obranu žalovaného ako nedôvodnú a účelovú a žalobe v celom rozsahu vyhovel.

4. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal žalovaný odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) svojím rozsudkom z 23. februára 2023 č. k. 1Cob/155/2020-600 (ďalej len „napadnutý rozsudok“). Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil v celom rozsahu a žalobkyni priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. V odôvodnení napadnutého rozsudku konštatoval vecnú správnosť rozsudku súdu prvej inštancie, pričom sa v zásadných otázkach stotožnil s nosnou časťou argumentácie súdu prvej inštancie a s jeho závermi o existencii bezdôvodného obohatenia na strane žalovaného z dôvodu riadneho nezúčtovania poskytnutých záloh v spojení s nepreukázaním dôvodnosti ich spotrebovania na činnosť zrealizovanú v prospech žalobkyne a nevrátenia nespotrebovanej časti peňažných prostriedkov preukázateľne poskytnutých žalovanému zo strany žalobkyne. Podľa odvolacieho súdu výdavkový pokladničný doklad preukazuje poskytnutie sumy 27 500,- eura ako zúčtovateľnej zálohy žalobkyňou žalovanému. Stotožnil sa s názorom súdu prvej inštancie, že zásah do výdavkového pokladničného dokladu sa javí ako nepravdepodobný a na posúdenie tejto otázky nie sú potrebné vedecké poznatky. Odvolací súd dospel preto k záveru, že v danom prípade došlo k naplneniu skutkovej podstaty bezdôvodného obohatenia v zmysle § 451 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“) predstavujúcej existenciu bezdôvodného obohatenia na strane žalovaného na úkor žalobkyne z právneho dôvodu, ktorý odpadol, pričom k odpadnutiu právneho dôvodu poskytnutia predmetných zálohových platieb došlo ich riadnym nezúčtovaním zo strany žalovaného vo vzťahu k žalobkyni v spojení s nepreukázaním ich riadneho spotrebovania na účel spojený s činnosťou žalovaného vykonávanou v prospech žalobkyne. Skutočnosť, že súd prvej inštancie v priebehu konania na pojednávaní neuviedol, ktoré skutočnosti považuje za sporné a ktoré za nesporné, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná a ktoré nie, považoval odvolací súd za procesné pochybenie, ktoré však podľa jeho názoru nemohlo žalovaného limitovať alebo obmedzovať v jeho procesnej aktivite a žiadnym spôsobom žalovanému nebránilo, aby spôsobom súladným s dikciou ustanovenia § 209 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) predložil súdu súkromný znalecký posudok na preukázanie pravdivosti svojich skutkových tvrdení a v tomto smere mu ani nič nebránilo v tom, aby v súlade s § 209 ods. 3 CSP v súvislosti s vyhotovením súkromného znaleckého posudku požiadal konajúci súd prvej inštancie o súčinnosť. Uzavrel, že nešlo o vadu konania zakladajúcu bez ďalšieho vecnú nesprávnosť samotného meritórneho rozhodnutia a žalovanému nebola uvedeným postupom odňatá možnosť konať pred súdom.

5. Proti napadnutému rozsudku podal žalovaný v zákonom stanovenej lehote dovolanie domáhajúc sa jeho zrušenia, ako aj zrušenia rozsudku súdu prvej inštancie a vrátenia veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie alebo zrušenia napadnutého rozsudku a vrátenia veci odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (ak by mal dovolací súd za to, že nápravu možno dosiahnuť iba zrušením napadnutého rozsudku), ktoré odôvodnil tým, že v konaní došlo zo strany súdov nižšieho stupňa k vade uvedenej v § 420 ods. 1 písm. f) CSP.

6. Žalovaný v prvom rade namietal, že súd prvej inštancie porušil jeho právo na spravodlivý proces v súvislosti s nespĺnením povinnosti ustanovenej v § 181 ods. 2 CSP, keď na prvom a ani na žiadnom z ďalších pojednávaní [pojednávania konané v nasledovných dátumoch: 2. november 2016 (prvé pojednávanie konané za účinnosti CSP), 20. januára 2017, 21. február 2018, 6. jún 2018, 27. september 2018 a 7. júl 2020] neuviedol sporné a nesporné skutkové tvrdenia strán sporu, dôkazy, ktoré vykoná a ktoré nie (s dôrazom na navrhovanú svedeckú výpoveď a znalecké dokazovanie), a rovnako neuviedol predbežné právne posúdenie veci. Nestotožnil sa so záverom odvolacieho súdu, že i keď je namietané porušenie dané, nepredstavuje vadu konania zakladajúcu bez ďalšieho vecnú nesprávnosť samotného meritórneho rozhodnutia a týmto pochybením súdu prvej inštancie nedošlo k odňatiu možnosti žalovaného konať pred súdom, a to z dôvodu porušenia princípu právnej istoty, jadro ktorého je spojené s predvídateľnosťou práva a výsledkom procesu súdneho rozhodnutia. Podľa žalovaného neobstojí argument odvolacieho súdu, že pochybenie súdu nelimitovalo ani neobmedzovalo žalovaného v jeho procesnej aktivite. Mal za to, že ustanovenie § 181 ods. 2 CSP má zabezpečiť naplnenie princípu právnej istoty, keď strany sporu už na prvom pojednávaní vedia, ako sa ich spor môže skončiť a čo môžu očakávať, resp. sa môžu rozhodnúť zmeniť procesnú taktiku. Neobstojí preto podľa neho argument odvolacieho súdu, že mu malo byť z priebehu pojednávaní a z nich vyplývajúceho postupu súdu prvej inštancie v smere dokazovania zrejmé, že k nariadeniu znaleckého dokazovania už súd nepristúpi. Uviedol, že ak by sa súd prvej inštancie vyjadril, ktoré zo žalovaným označených dôkazov (najmä s dôrazom na znalecké dokazovanie) vykoná, resp. nevykoná, mal by priestor prispôsobiť svoju procesnú obranu a zväžiť vypracovanie súkromného znaleckého posudku.

7. Žalovaný ďalej namietal nesplnenie povinnosti podľa § 220 ods. 2 v spojení s § 393 ods. 2 CSP, nakoľko podľa jeho názoru odôvodnenia rozhodnutí súdov nižšieho stupňa nespĺňajú požiadavky pre zákonné rozhodnutie z pohľadu potreby riadneho odôvodnenia. Poukázal na to, že v odôvodnení rozsudku súdu prvej inštancie absentuje, ako posúdil skutkové tvrdenia a právne argumenty strán sporu, ktoré dôkazy vykonal (výsluch konateľov žalobkyne, výsluch žalovaného), z ktorých dôkazov vychádzal; ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a k akým právnym záverom dospel. Namietal tiež, že súd prvej inštancie nekriticky prevzal právnu argumentáciu žalobkyne, prihliadal na všetky predložené dôkazy, pričom do odôvodnenia rozhodnutia zahrnul minimum svojich vlastných úvah, a na druhej strane ako irelevantnú, účelovú, zmätočnú a špekulatívnu odmietol procesnú argumentáciu žalovaného, vrátane jeho návrhov na doplnenie dokazovania (najmä s dôrazom na znalecké dokazovanie), ku ktorým sa v priebehu konania nevyjadril, nevykonal ich a ich nevykonanie náležitým spôsobom v rozhodnutí nezdôvodnil.

8. Ďalej žalovaný poukázal na to, že v konaní poprel skutkové tvrdenia žalobkyne o prevzatí sumy 27 500,- eura, pričom nie je v jeho možnostiach a schopnostiach preukázať, že sumu 20 000,- eura neprevzal, keďže od nikoho nemožno žiadať, aby preukázal neexistenciu určitej právnej skutočnosti, a v tejto súvislosti rozporoval fotokópiu výdavkového dokladu, na základe ktorého mu mala byť odovzdaná suma vo výške 27 500,- eura a výpis z pokladničnej knihy. Uviedol, že navrhoval vykonať znalecké dokazovanie za účelom posúdenia otázky, či predložený výdavkový doklad mohol byť dodatočne upravovaný (dopísaním číslice 2 pred sumu 7 500,- eura a v riadku „slovom“ dopísané slovo dvadsať pred slovo sedemtisícpäťsto eur), no súd prvej inštancie jeho návrh označil za nedôvodný s tým, že namietaný zásah do výdavkového pokladničného dokladu sa mu javí ako nepravdepodobný a na posúdenie tejto skutočnosti nepotrebuje vedecké poznatky, s čím sa stotožnil aj odvolací súd. S týmto záverom žalovaný nesúhlasil majúc za to, že takýto názor by vo svojej podstate vlastne dementoval existenciu znaleckého odboru písmoznalectvo, resp. kriminalistika zaoberajúci sa skúmaním ručného písma a podpisov, resp. skúmaním dokumentov. Uviedol, že znalecké dokazovanie navrhol aj za účelom posúdenia otázky, či podpis na výdavkovom doklade je staršieho dáta ako samotná vypísaná suma, keďže on vypisoval aj blanco výdavkové účtovné doklady, no súd prvej inštancie ani toto nepovažoval za hospodárne a relevantné, čo žalovaný rovnako nepovažuje za riadne odôvodnenie nevykonania dôkazu.

9. Žalovaný poukázal tiež na to, že s rovnakým odôvodnením súd prvej inštancie odmietol vykonanie dokazovania ohľadom autenticity výdavkového dokladu, ktorým mal byť žalovanému vyplatený podiel na zisku žalobkyne vo výške 17 424,29 eura v čase, keď žalobkyňa mala disponovať pohľadávkou voči žalovanému vo výške 30 000,- eura. Procesnú obranu žalovaného vo vzťahu k tomu, aké výdavkové doklady žalobkyňa používala a z akého dôvodu je doklad na sumu 27 500,- eura iného typu ako ostatné, súd prvej inštancie odmietol s tým, že je irelevantná vzhľadom na predmet sporu. Obdobne žalovaný tvrdil, že sa súd nevysporiadal s jeho argumentáciou vo vzťahu k predmetnému výdavkovému dokladu, ktorý bol nielen odlišný ako iné výdavkové doklady vystavené žalobkyňou, ale neobsahoval na rozdiel od ostatných ani číselný údaj a podpis. Žalovaný tiež vytýkal súdu prvej inštancie, že sa nezaoberal jeho argumentáciou, že zo strany žalobkyne nebolo preukázané, že by sa v jej pokladni mohli nachádzať finančné prostriedky vo výške 27 500,- eura, ktoré mu mali byť vyplatené, resp. že by žalobkyňa disponovala finančnými prostriedkami, ktoré by postačovali na kúpu nehnuteľnosti vo výške 70 000,- eura, za ktorým účelom mala byť suma vo výške 27 500,- eura poskytnutá žalovanému ako záloha na kúpnu cenu. Odvolací súd námietku žalovaného vo vzťahu k absencii číslovania označil za neopodstatnenú z dôvodu nesporného zavedenia týchto výdavkov do pokladničnej knihy žalobkyne a námietka nezaobrerania sa existenciou dostatku finančných prostriedkov v pokladni žalobkyne podľa názoru odvolacieho súdu sama o sebe nevyvracia ani neznižuje váhu listinných dôkazov (podpísaného výdavkového dokladu spolu s výpisom z pokladničnej knihy) predložených v tomto smere žalobkyňou. S takýmto odôvodnením sa žalovaný rovnako neuspokojil, keďže nemal inú možnosť ako rozporovať listinné dôkazy predložené žalobkyňou, výdavkový doklad a záznam z pokladničnej knihy, a to spochybnením ich samotného základu, obsahu a autenticity. Súd prvej inštancie však túto procesnú obranu odmietol bez náležitého, resp. žiadneho odôvodnenia a odvolací súd tento postup potvrdil ako vecne správny.

10. Žalovaný v dovolaní zároveň navrhol odložiť vykonateľnosť napadnutého rozsudku, ktoré odôvodnil jeho zmätočnosťou (zopakujúc v dovolaní vytýkané vady konkretizované v odseku 6. a 7. odôvodnenia tohto rozhodnutia) a existenciou hrozby vzniku nenapraviteľnej alebo ťažko napraviteľnej ujmy poukazujúc na to, že v prejednávacom prípade sa jedná o vysokú sumu na pomery žalovaného ako

fyzickej osoby, pričom hroziaca ujma v podobe exekúcie a s tým súvisiacimi nákladmi prevyšuje ujmu, ktorú by mohla pociťovať žalobkyňa v prípade odkladu.

11. Žalobkyňa sa k dovolaniu nevyjadrila.

12. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas (§ 427 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že tento mimoriadny opravný prostriedok žalovaného je prípustný a dôvodný a napadnutý rozsudok a rozsudok súdu prvej inštancie treba zrušiť [§ 449 ods. 1 a 2 CSP] a vec vrátiť na ďalšie konanie súdu príslušnému na konanie v prvej inštancii (§ 450 CSP).

13. Podľa § 420 písm. f) CSP, dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Podľa § 431 ods. 1 a 2 CSP, dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

15. Podľa § 207 ods. 1 CSP, ak rozhodnutie závisí od posúdenia skutočností, na ktoré treba vedecké poznatky, a pre zložitosť posudzovaných otázok nepostačuje postup podľa § 206, súd na návrh nariadi znalecké dokazovanie a ustanoví znalca. Ak súd ustanovil viacerých znalcov, môžu vypracovať spoločný posudok.

16. Napadnutý rozsudok je rozhodnutím vo veci samej v intenciách prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP. Skutočnosť, či je daná ďalšia podmienka prípustnosti dovolania, v tomto prípade, či došlo k vade uvedenej v § 420 písm. f) CSP, ktorú žalobca ako dovolací dôvod uplatňuje, možno vyvodiť zo samotného dovolania, konkrétne z vymedzenia príslušného dovolacieho dôvodu dovolateľom podľa § 431 CSP.

17. Konanie o veci začalo ešte za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“). V jeho priebehu na súde prvej inštancie nadobudol účinnosť CSP. Na prvom pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo ešte za účinnosti OSP, strany sporu navrhli, aby im súd poskytol lehotu pre mimosúdne usporiadanie, ktorému návrhu súd prvej inštancie vyhovel a pojednávanie odročil na neurčito. Žalovaný namietal procesný postup súdu prvej inštancie v súvislosti s jeho nečinnosťou na ďalších pojednávaniach, ktoré sa uskutočnili už za účinnosti CSP opierajúc svoju argumentáciu o ustanovenie § 181 ods. 2 CSP. Predmetnú právnu úpravu priebehu pojednávania po prednesoch strán pritom zákonodarca v podstatných rysoch prevzal do ustanovenia § 181 ods. 2 CSP [2Obdo/56/2020 (R 60/2021), 9Cdo/17/2024, 1Cdo/13/2024, 2Cdo/14/2023, 7Cdo/260/2022, 2Obdo/57/2021, 1Obdo/43/2020, 1Obdo/92/2018]. Teda aj za účinnosti CSP je súd povinný informovať strany sporu o určitých okolnostiach taktiež až po prednesoch strán urobených na pojednávaní. Z ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu [4Cdo/167/2012; 2Obdo/56/2020 (R 60/2021)] vyplýva, že porušenie § 118 ods. 2 OSP je vadou konania, ktorou bolo možné odôvodniť dovolanie v intenciách § 241 ods. 2 písm. b) OSP (iná vada, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci), ktorá však sama o sebe nezakladala zmätočnosť rozhodnutia, a teda nebola vadou konania v intenciách § 237 ods. 1 písm. f) OSP, ktorou bolo možné odôvodniť dovolanie podľa § 241 ods. 2 písm. a) OSP. Ak totiž súd § 118 ods. 2 OSP nedodrжал, nemalo to žiaden priamy dosah na možnosť vylúčenia účastníka konania z jeho procesných práv (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom alebo právo na záver pojednávania zhrnúť svoje návrhy). Predmetnú právnu úpravu priebehu pojednávania po prednesoch strán pritom zákonodarca v podstatných rysoch prevzal do ustanovenia § 181 ods. 2 CSP [2Obdo/56/2020 (R 60/2021), 9Cdo/17/2024, 1Cdo/13/2024, 2Cdo/14/2023, 7Cdo/260/2022, 2Obdo/57/2021, 1Obdo/43/2020, 1Obdo/92/2018]. Aj za účinnosti CSP je súd povinný informovať strany sporu o určitých okolnostiach taktiež až po prednesoch strán urobených na pojednávaní.

18. Žalovaný v samotnom dovolaní popísal procesný postup súdu prvej inštancie, z ktorého je zrejmé, že mu umožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva; konkrétne išlo o výzvu súdu na

pojednávani (zápisnica na č. I. 140), aby strany sporu označili dôkazy, ktoré navrhujú vykonať, na čo tieto návrhy aj predniesli; na predmetnom pojednávaní zároveň súd určil dodatočnú lehotu na prednesenie skutkových tvrdení a označenie alebo predloženie dôkazov. Najvyšší súd z predloženého súdneho spisu zistil, že predmetného pojednávania sa žalovaný zúčastnil, a to aj za účasti svojho zástupcu, ktorý vystúpil na pojednávaní so svojim prednesom a urobil návrhy na vykonanie dôkazov. Na ďalšom pojednávaní súd opakovane zisťoval, či majú nejaké návrhy na doplnenie dokazovania (zo zápisnice na č. I. 298 vyplýva, že išlo len o návrhy všeobecne). Ako bolo najvyšším súdom tiež zistené zo súdneho spisu, predmetného pojednávania sa žalovaný rovnako zúčastnil, a to aj za účasti svojho zástupcu, ktorý vystúpil na pojednávaní so svojim prednesom, urobil návrhy na vykonanie dôkazov a namietal voči dôkazu predkladanému protistranou a kládol otázky vypočúvaným osobám. Zo súdneho spisu ďalej vyplynulo, že súd prvej inštancie na nasledujúcom pojednávaní (zápisnica na č. I. 338) vykonával výsluch žalovaného a po jeho ukončení pojednávanie odročil a vyzval strany sporu na prípravu záverečných rečí, pričom aj na tomto pojednávaní sa žalovaný zúčastnil, a to aj za účasti svojho zástupcu, ktorý namietal voči dôkazu predkladanému protistranou. V ďalšom konaní sa uskutočnilo pojednávanie (zápisnica na č. I. 532), na ktorom mal súd prvej inštancie vyzvať strany, aby zhrnuli svoje návrhy. Najvyšší súd zo spisu zistil, že predmetné pojednávanie sa konalo v neprítomnosti strán sporu, ale za účasti ich zástupcov, pričom zástupca žalovaného doručil písomné znenie záverečnej reči a ústne uviedol to najpodstatnejšie z nej. V právnej úprave obsiahnutej v CSP ustanovení § 237 ods. 1 písm. f) OSP zodpovedá ustanovenie § 420 písm. f) CSP (7Cdo/260/2022, 1Obdo/43/2020). Najvyšší súd tak vzhľadom aj na prevzatie ustanovenia § 118 ods. 2 OSP do novej právnej úpravy v rámci posudzovania prípustnosti dovolania podaného pre porušenie § 181 ods. 2 CSP zotrúva aj za účinnosti novej právnej úpravy na svojich záveroch prijatých k porušeniu predmetného prevzatého ustanovenia. Preto v intenciách § 420 písm. f) CSP porušenie § 181 ods. 2 CSP neznamená strane sporu, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva [I. ÚS 643/2022, I. ÚS 188/2024, 2Obdo/56/2020 (R 60/2021), 9Cdo/17/2024, 1Cdo/13/2024, 2Cdo/14/2023, 7Cdo/260/2022, 2Obdo/57/2021, 9Cdo/139/2021, 1Obdo/3/2019, 1Obdo/92/2018], nie to ešte v takej miere, aby tým došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Naviac z vyššie popísaného postupu v konaní súdu prvej inštancie je zrejmé, že žalovaný v konaní aktívne uskutočňoval svoje procesné práva, keď sa zúčastňoval pojednávani, v jeho mene zástupca robil prednesy, navrhoval dôkazy, vyjadroval sa k predkladaným dôkazom a predniesol záverečnú reč. Vzhľadom na uvedené, porušenie § 181 ods. 2 CSP zakladá nanajvýš inú vadu konania, ktorou môže strana sporu odôvodniť odvolanie v intenciách § 365 ods. 1 písm. d) CSP, a to ak má za to, že vada mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Prípadnému dovolaciemu prieskumu tak môže podliehať až postup odvolacieho súdu v súvislosti s posúdením dôvodnosti príslušnej odvolacej argumentácie (9Cdo/17/2024). Žalovaný však takúto dovoláciu námietku neuplatnil, keď svojím dovolaním smeruje výlučne k novej zmene svojej procesnej aktivity v konaní pri dodržaní postupu podľa § 181 ods. 2 CSP, pričom v konkrétnostiach poukazuje na jeho právo predložiť súkromný znalecký posudok do konania. Najvyšší súd preto konštatuje, že v rámci uplatnenej námietky porušenia § 181 ods. 2 CSP zo strany súdu prvej inštancie nezistil vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP. V tomto rozsahu je potrebné dovolanie žalobcu odmietnuť podľa § 447 písm. c) CSP.

19. Vo vzťahu k ďalšej časti dovolania, v ktorej dovolateľ namietka porušenie práva na spravodlivý proces v súvislosti s nespĺnením povinnosti práva na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, najvyšší súd poukazuje na to, že jeho námietky sú v tomto smere všeobecné a neurčité, avšak z obsahu dovolania možno vyabstrahovať konkrétnu námietku týkajúcu sa znaleckého dokazovania, ktoré nebolo súdom prvej inštancie vykonané a jeho nevykonanie nebolo náležite odôvodnené. Žalovaný v dovolaní ozrejmil, za akým účelom navrhoval znalecké dokazovanie vykonať, konkretizoval otázky, na zodpovedanie ktorých sú potrebné podľa jeho názoru odborné znalosti, pričom tiež uviedol, ako sa súd vysporiadal s jeho návrhom a čo v tejto súvislosti považoval za nesprávne, pričom aj vysvetlil, v čom spočíva nesprávnosť (odsek 9. odôvodnenia tohto rozhodnutia).

20. Najvyšší súd v prvom rade zdôrazňuje, že súd nie je viazaný návrhom strany sporu na vykonanie dôkazov a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu a rozhodnutie, ktoré z dôkazov vykoná, je vecou úvahy súdu (§ 185 ods. 1 CSP a § 188 CSP) a nie strán sporu, pričom takéto rozhodnutie nemusí súd verejne vyhlásiť alebo ho písomne vyhotoviť (§ 235 CSP), avšak z odôvodnenia rozhodnutia vo veci samej musí byť zrejmé, ako o takom návrhu rozhodol (§ 220 ods. 2 CSP). Z ustálenej súdnej rozhodovacej praxe vyplýva, že právu strany sporu navrhnúť vykonanie dôkazu zodpovedá povinnosť súdu o ňom rozhodnúť a pokiaľ návrhu nevyhoví, vo svojom rozhodnutí odôvodniť, z akého

dôvodu tak neurobil (4Cdo/100/2018, 5Cdo/202/2018, 5Cdo/151/2019, 7Cdo/205/2019, 5Cdo/107/2019 a 5Cdo/197/2019). Súdnu praxou boli ustálené tiež dôvody pre oprávnené nevyhovenie takémuto návrhu, a to bez toho, aby tým došlo k porušeniu práva navrhovateľa na spravodlivý proces: prvým je argument, podľa ktorého tvrdená skutočnosť, na overenie alebo vyvrátenie ktorej je navrhnutý dôkaz, je bez relevantnej súvislosti s predmetom konania; ďalším je argument, podľa ktorého dôkaz neoverí/ nevyvráti tvrdenú skutočnosť, čiže vo väzbe na toto tvrdenie nedisponuje vypovedacou potenciou; tretím je nadbytočnosť dôkazu, t. j. argument, podľa ktorého určité tvrdenie, ku ktorému overeniu alebo vyvráteniu je dôkaz navrhovaný, už bolo doterajším konaním bez dôvodných pochybností overené alebo vyvrátené.

21. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie nevyplývajú skutkové a právne závery vo vzťahu k žalobkyňou uplatnenému nároku ohľadne zúčtovateľnej zálohy vo výške 27 500,- eura ani závery vo vzťahu k samotnému posúdeniu príslušných skutkových tvrdení, právneho posúdeniu ako takému a dôkazom, keď v tejto časti nároku nie je zrejmé, aké dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil. Zo súdneho rozhodnutia tak nevyplýva ani vzťah právnych záverov na jednej strane so skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane druhej [2ObdoVI/20/2017, (R 37/2019)], ako ani aplikácia konkrétnych právnych noriem na zistený skutkový stav, čím by sa umožnil prípadný dovolací prieskum súdneho rozhodnutia v otázke správneho právneho posúdenia veci. Nepostačuje totiž len citácia príslušného hmotnoprávneho ustanovenia týkajúceho sa bezdôvodného obohatenia (odsek 10. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie), citácia alebo parafráza výpovede vypočutého svedka, resp. konštatovanie toho, čo z výpovede vyplýva (odsek 13. a 15.) a konštatovanie toho, čo vyplýva z predloženého dôkazu (odsek 16.). To všetko platí o to viac, ak sa to týka okolnosti, ktorá bola samotným súdom označená za spornú a je rozhodujúcou pre vec samu (odsek 10.). Nakoľko však žalovaný v odvolaní namietal predmetné nedostatky len v rozsahu tých náležitostí odôvodnenia súdneho rozhodnutia, ktoré sa týkajú dokazovania, najvyšší súd na ostatné nedostatky nemôže prihliadnúť pri posudzovaní prípustnosti a dôvodnosti dovolania, v ďalšom však na ne, ako aj na tie, ktoré už namietal v odvolaní žalovaný, poukáže, keďže ich zistil pri posudzovaní konkrétnej námietky týkajúcej sa znaleckého dokazovania, s ktorou súvisia.

22. Z dovolania vyplýva, že žalovaný spochybňoval vierohodnosť obsahu pokladničného výdavkového dokladu a na preukázanie pochybností navrhoval vykonať znalecké dokazovanie, a to za účelom posúdenia, či výdavkový doklad nebol dodatočne upravovaný dopisovaním doň, ako aj za účelom posúdenia časového okamihu podpisu a vypísanej sumy. Z obsahu súdneho spisu je zrejmé, že žalovaný na pojednávaní (zápisnica na č. I. 141) tvrdil, že nepodpísal doklad na 27 500,- eura, pričom navrhol ustanoviť znalca, keď chcel zistiť, či podpis na doklade je starší ako vypísaná suma, prípadne či číslica 2 bola dopísaná k sume 7 500,- eura. Opakovane aj na ďalšom pojednávaní (zápisnica na č. I. 299) žalovaný navrhol znalecké dokazovanie, ktoré malo potvrdiť, že údaje na doklade boli vypisované v rozdielnom čase, teda že isté sumy boli dopisované neskôr. Súd prvej inštancie však nepristúpil k ustanoveniu príslušného znalca s odôvodnením, že jeho rozhodnutie nebolo závislé od posúdenia otázky, na ktorú treba vedecké poznatky, resp. inak ešte uviedol, že k posúdeniu otázky zásahu do dokumentu namietaného žalovaným nepotrebuje vedecké poznatky, ktoré by odôvodňovali nariadenie znaleckého posudku.

23. Už vyššie uvedené nedostatočné odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie sa dotýka aj pokladničného výdavkového dokladu. Nie je totiž zrejmé, že by na tomto dôkaze postavil svoje rozhodnutie. Tento nedostatok však napravil odvolací súd, ktorý uviedol, že sa stotožňuje so záverom súdu prvej inštancie, ktorý po oboznámení sa s originálom tohto listinného dôkazu konštatoval jeho relevanciu vo vzťahu k preukázaniu žalobkyňou tvrdenej skutočnosti o reálnom poskytnutí tejto finančnej čiastky žalovanému zo strany žalobkyne, a to v spojení s pokladničnou knihou žalobkyne, z ktorej je zrejmé zaúčtovanie predmetného výdavku v reálnom čase, avšak žiadny takýto záver z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie nevyplýval. Napriek tomu je zrejmé, že odvolací súd považoval pokladničný výdavkový doklad za rozhodný, pričom otázku prevzatia sumy 27 500,- eura žalovaným práve, na základe daného dokladu považoval súd prvej inštancie za spornú (odsek 10. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie). Právny záver k tejto časti nároku však absentuje aj v odôvodnení napadnutého rozsudku. K danej citovanej pasáži najvyšší súd ešte pre úplnosť dopĺňa (len pre správnosť ďalšieho konania), že súd prvej inštancie nehodnotil pokladničnú knihu, preto odvolací súd mohol hodnotiť daný dôkaz len vtedy, ak ho vykonal sám.

24. Pokladničný výdavkový doklad bol teda pre rozhodnutie vo veci relevantný. Preto aj návrh žalovaného na vykonanie znaleckého dokazovania za účelom potvrdenia ním namietaných pochybností ohľadom správnosti v doklade uvedených údajov bol významný pre konanie. Nevykonanie navrhovaného znaleckého dokazovania však podľa názoru najvyššieho súdu nie je založené na dostatočnom dôvode, pretože vychádza z nesprávneho hodnotenia pokladničného výdavkového dokladu, ktoré žalovaný namieta v dovolaní. Súd totiž sám musel pristúpiť k vyhodnoteniu informácií nachádzajúcich sa na predmetnej listine, keď konštatoval, že zásah do listiny sa mu javí ako nepravdepodobný, pričom listinu vyhodnotil ako nepochybnú. Bližšie úvahy k týmto úsudkom a záverom však absentujú. Nemožno za úvahu pritom považovať to, že súd porovnal kópiu dokladu s jeho originálom. Takou činnosťou totiž možno posúdiť len totožnosť toho, čo je na listinách zachytené. Navyiac k tomu najvyšší súd dodáva, že z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že originál listiny mal obsahovať aj iné informácie, pričom v spise sa tento dôkaz nenachádza aspoň vo forme kópie.

25. Vyhodnotenie informácií na pokladničnom výdavkovom doklade (za účelom zistenia, čo svojím návrhom na vykonanie znaleckého dokazovania sledoval žalovaný) si vyžaduje určité znalosti. Nejde však o znalosti práva, ale ani o iné znalosti a skúsenosti získané výukou, výchovou a životnou praxou sudcu. K posúdeniu skutočností, či bola daná listina dodatočne upravovaná dopisovaním a kedy boli údaje do listiny zapísané, sú potrebné vedecké znalosti mimo právny odbor. Výber vhodného znalca a vhodného znaleckého odboru je vecou súdu. Najvyšší súd má z okolností jemu známych v tomto dovolacom konaní za to, že posudzovanie daných skutočností patrí do odboru kriminalistické skúmanie dokumentov. Tento odbor sa v zmysle prílohy č. 2 k vyhláške 228/2018 Z. z. zaoberá graficko-diagnostickým posudzovaním dokumentov s cieľom zistiť ich pravosť, pôvodnosť, históriu, zdroj, ako aj analyzovať materiály a zariadenia použité na ich vyhotovenie. Ide o diagnostiku (zistenie, vyhodnotenie, overovanie) komplexných informácií nachádzajúcich sa vo forme grafických/obrazových prvkov a štruktúr. Skúmanie otázky falšovania listín dopisovaním textu, či už do listiny s určitým textom alebo do listiny ešte nevyplnenej príslušným predpokladaným textom (bianko listina) je tak tiež predmetom činnosti v danom odbore.

26. Odvolací súd podržal súd prvej inštancie pri nevykonaní znaleckého dokazovania, keď sa stotožnil s dôvodom, pre ktorý k nemu nedošlo, a teda že vedecké poznatky k posúdeniu príslušných skutočností netreba. Súd prvej inštancie teda vykonal činnosť, ktorú sledoval samotný žalovaný, a to namiesto znalca. Znalecké dokazovanie tak z tohto pohľadu bolo nadbytočné, na čo aj poukázal odvolací súd, keď (hoci nesprávne) tvrdil, že súd prvej inštancie formuloval záver o nadbytočnosti takého dokazovania. Vzhľadom však na to, že pre posúdenie príslušných skutočností sú potrebné vedecké poznatky, súdy nižšieho stupňa mali v zmysle § 207 ods. 1 CSP posúdiť zložitú posudzovaných otázok a následne buď vyžiadať odborné vyjadrenie od odborne spôsobilej osoby (§ 206 CSP) alebo nariadiť znalecké dokazovanie a ustanoviť znalca. Primárnou vadou konania je tak nesprávne posúdenie potreby vedeckých poznatkov pre účely hodnotenia pokladničného výdavkového dokladu v rozsahu vierohodnosti jeho obsahu. To sa následne prejavilo v nenáležitom odôvodnení nevykonania navrhovaného znaleckého dokazovania. Možno síce z rozhodnutí súdov nižšieho stupňa implikovať záver o jeho nadbytočnosti (ako prípustný dôvod), ale tento je vzhľadom na nesprávne hodnotenie dôkazu a ostatné odôvodnenie súdov nesprávny. Najvyšší súd poukazuje na svoje skoršie rozhodnutie, v ktorom dospel k záveru, že pokiaľ súd nenariadil stranou sporu navrhované znalecké dokazovanie, ktoré malo preukázať určitú rozhodnú skutočnosť, zasiahol tým do práva tejto strany na spravodlivý proces (5Cdo/209/2018). V tomto prípade sa porušenie práva na spravodlivý proces prejavuje v prvom rade v porušení zásady voľného hodnotenia dôkazov, keď skutočností, na ktoré treba vedecké poznatky posudzoval súd (§ 207 ods. 1 CSP) a v porušení práva na riadne odôvodnenie rozhodnutia (§ 220 ods. 2 CSP), keď odôvodnenie nevykonania znaleckého dokazovania bolo nenáležité, založené na neudržateľnom závere. V konečnom dôsledku to generuje možnú existenciu tzv. opomenutého dôkazu, avšak k tomuto výslovnému posúdeniu najvyšší súd už pre nadbytočnosť už nepristúpil. Na predmetné vady je dovolací súd oprávnený prihliadať v rámci dovolacieho prieskumu (5Cdo/197/2019). Na základe uvedeného preto najvyšší súd konštatuje, že súdy nižšieho stupňa zaťažili svoje rozhodnutia vadou podľa § 420 písm. f) CSP, a teda dovolanie v tejto časti je prípustné a dôvodné.

27. Najvyšší súd považuje za vhodné sa vyjadriť aj k argumentácii súdov nižšieho stupňa o nepredložení súkromného znaleckého posudku žalovaným. Znalecký posudok vypracovaný ustanoveným znalcom (§ 207 CSP) a (súkromný) znalecký posudok predložený stranou sporu (§ 209 CSP) sú dva samostatné dôkazné prostriedky, a teda žiaden z nich nemá prioritu pred druhým, keďže žiaden dôkaz nemá

predpísanú zákonnú silu (III. ÚS 615/2022). Zároveň ako bolo už vyššie uvedené, navrhovateľ vykonania určitého dôkazu, či už predloženého alebo dôkazu, ktorý treba ešte získať, má právo, aby mu súd v súlade so zásadami spravodlivého procesu vysvetlil z akého dôvodu navrhovaný dôkaz nevykonal. Na každý návrh sa tak vyžaduje náležitá odpoveď, ktorú pre rovnosť dôkazov nemožno postaviť na tom, že mal navrhovateľ možnosť predložiť súkromný znalecký posudok.

28. Žalovaný navrhoval aj odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku. Najvyššiemu súdu však neboli z dovolania zrejme žiadne dôvody hodné osobitného zreteľa, na podklade ktorých by mohol vyhovieť tomuto návrhu v zmysle § 444 ods. 1 CSP. Preto o tomto návrhu osobitne v priebehu dovolacieho konania nerozhodol, na čo nebol ani povinný (m. m. IV. ÚS 578/2022 a II. ÚS 483/2022).

29. Vada podľa § 420 písm. f) CSP, ktorou žalovaný odôvodňuje svoje dovolanie, bola najvyšším súdom zistená, a preto je daná prípustnosť a zároveň aj dôvodnosť dovolania. Najvyšší súd tak napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil v celom rozsahu (§ 449 ods. 1 CSP).

30. Keďže dôvody, pre ktoré bol zrušený napadnutý rozsudok sa vzťahujú aj na rozsudok súdu prvej inštancie, najvyšší súd aj s prihliadnutím na zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania (čl. 17 CSP) konštatuje, že nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením napadnutého rozsudku. Preto najvyšší súd zrušil aj rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu (§ 449 ods. 2 CSP). Keďže vec patrí do právomoci súdu a nie sú splnené predpoklady pre zastavenie konania, najvyšší súd vracia vec na ďalšie konanie súdu prvej inštancie (§ 450 CSP), aby tento napravil zistené nedostatky. O trovách pôvodného konania a aj o trovách dovolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie (§ 453 ods. 3 CSP).

31. V ďalšom konaní sú súd prvej inštancie a odvolací súd viazaní právnym názorom najvyššieho súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 455 CSP).

32. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.